

Економіка та управління національним господарством

УДК 338:351.863

Ігнатенко Олександр Степанович

аспірант

Київського національного університету технологій та дизайну

Игнатенко Александр Степанович

аспирант

Киевского национального университета технологий и дизайна

Ignatenko Alexander

Graduate Student of the

Kyiv National University of Technologies and Design

**СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ
ПРИВАБЛИВОСТІ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ
УКРАЇНИ**

**СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ ПОВЫШЕНИЯ
ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ**

АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА УКРАИНЫ

**STRATEGIC GUIDELINES FOR INCREASING THE INVESTMENT
ATTRACTIVENESS OF UKRAINE AGROINDUSTRIAL COMPLEX**

Анотація. Проаналізовано проблеми організації інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі України. Подано авторське розуміння результату поліпшення інвестиційної привабливості агропромислового комплексу. Зроблено висновок про очікувану (бажану) результативність державної політики підтримки інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі. Обгрунтовано пропозицію про доцільність розробки та ухвалення Стратегії підтримки інвестиційної діяльності суб'єктів агропромислового комплексу як окремого документу,

в якому мають бути визначені стратегічні орієнтири щодо інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу.

Виділено інструменти прямої та непрямой підтримки інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі. Докладно описано перелік можливих інструментів прямої підтримки та перелік можливих інструментів непрямой підтримки.

Відзначено, що важливим напрямом (орієнтиром) підвищення інвестиційної привабливості видів економічної діяльності агропромислового комплексу має стати стимулювання інноваційної діяльності за видами агропромислового виробництва.

Ключові слова: агропромисловий комплекс, інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційна привабливість, стратегічні орієнтири, стратегія.

Аннотация. Проанализированы проблемы организации инвестиционной деятельности в агропромышленном комплексе Украины. Обосновано предложение о целесообразности разработки и принятия Стратегии поддержки инвестиционной деятельности субъектов агропромышленного комплекса как отдельного документа, в котором должны быть определены стратегические ориентиры инвестиционного обеспечения развития агропромышленного комплекса.

Выделены инструменты прямой и косвенной поддержки инвестиционной деятельности в агропромышленном комплексе. Подробно описан перечень возможных инструментов прямой поддержки и перечень возможных инструментов косвенной поддержки.

Ключевые слова: агропромышленный комплекс, инвестиции, инвестиционная деятельность, инвестиционная привлекательность, стратегические ориентиры, стратегия.

Summary. Analyzed the problems of organization of investment activity in the agro-industrial complex of Ukraine. Substantiates the suggestion that the development and adoption of the Strategy, support of investment activity of subjects of agriculture as a separate document, which should define strategic guidelines for investment development of agro-industrial complex.

Selected instruments of direct and indirect support of investment activity in the agricultural sector. Described the list of possible tools of direct support and the list of possible instruments of indirect support.

Key words: agribusiness, investment, investment activity, investment attractiveness, strategic guidelines, strategy.

Постановка проблеми. Підвищення інвестиційної привабливості агропромислового комплексу України, з огляду на особливості унікального земельного фонду та природно-кліматичних умов України, є питанням стратегічної важливості. Стабільне інвестиційне забезпечення видів економічної діяльності агропромислового комплексу, у першу чергу сільського господарства, є одним із ключових чинників підтримки сільського населення та розвитку сільських територій, а також гарантування продовольчої безпеки держави. Відтак, держава в рамках реалізації державної соціально-економічної політики має розробити та реалізувати виважені рішення, спрямовані на підтримки інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу. Цим пояснюється актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми організації інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі перебувають в полі зору провідних науковців. Окремі аспекти застосування інструментів стимулювання інвестування у агропромисловому комплексі висвітлено у працях Н. Бабіної [1], С. Захаріна [3], І. Котькалової [4], М. Однорог [5], Н. Резнік [6]. Однак наявні розвідки не враховують усієї специфіки

економічних наслідків активізації інвестиційної діяльності суб'єктів кредитування агропромислового комплексу в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій.

Формулювання мети статті (постановка завдання) – викласти результати досліджень з розробки методичних основ та особливостей організації інвестиційної діяльності суб'єктів агропромислового комплексу в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій.

Виклад основного матеріалу. Підвищення інвестиційної привабливості агропромислового комплексу, згідно нашої позиції, має бути не самоціллю, а інструментом залучення достатніх за обсягом та строками вкладення інвестиційних ресурсів, що вкладаються в об'єкти інвестиційної діяльності на прийнятних для усіх учасників відповідних інвестиційних проектах умовах. Зокрема, слід сприяти припливу інвестицій, що вкладаються у створення та впровадження новітніх агропромислових технологій, розробку аграрних інновацій, будівництво нових сучасних підприємств, виконання науково-технічних робіт тощо. Підвищення інвестиційної привабливості агропромислового комплексу, таким чином, має стати завданням, що передбачає настання конкретних вимірюваних економічних наслідків, внаслідок чого відбуватиметься підвищення економічної результативності та ефективності роботи усіх видів економічної діяльності згаданого комплексу.

Поліпшення інвестиційної привабливості агропромислового комплексу в контексті предмета нашого дослідження будемо розуміти як результат створення дедалі сприятливіших умов для здійснення інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі. На практичному рівні цей результат може проявлятися як наявність додаткових мотивацій (мотиваційних причин) у реальних та (або) потенційних інвесторів у вкладенні інвестицій (нове інвестування за рахунок власних заощаджень, реінвестування, залучення зовнішніх інвестицій тощо).

На нашу думку, державна політика підтримки інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі має представляти собою не просту сукупність «декларативних» нормативно-правових актів (тобто, бути не «набором гасел»), а бути формалізованою у формі Стратегії – окремому документі високого рівня, в якому визначені мета, завдання, відповідні заходи в межах згаданої політики. У вказаній Стратегії мають бути визначені стратегічні орієнтири щодо інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу, а відповідні заходи мають передбачати виконання певних процедур (робіт) із залученням різних органів державної влади, органів місцевого рівня, підприємств, реальних та потенційних інвесторів, міжнародних та вітчизняних кредиторів (банків). Вказана Стратегія має бути реалізована за рахунок бюджетних та позабюджетних ресурсів і, в ідеалі, повинна представляти собою великий загальнонаціональний інвестиційний проект, що реалізується із використанням механізмів державно-приватного партнерства.

Організація інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі має низку проблем, у тому числі: неефективність екологічного та земельного регулювання; нераціональність системи екологічного ліцензування та оподаткування; нечіткість законодавства або неврегульованість питань щодо визначення корпоративних прав, прав власності, прав акціонерів; відсутність системності у здійсненні капітальних інвестицій за рахунок бюджетів різного рівня; недосконалість механізму нарахування бюджетних компенсацій, спрямованих на «здешевлення» кредитів для суб'єктів агропромислового комплексу; відсутність достатньої кількості програм для підтримки малого підприємництва у агропромисловому комплексі, зокрема фермерства, сімейних бізнес-проектів; фрагментарність та вибіркковість застосування інструментів надання державних гарантій для залучених нових інвестицій;

нераціональність механізму підтримки інвестиційних кредитів, що спрямовуються на реалізацію відповідних інвестиційних проектів.

Можемо виділити інструменти прямої та непрямой підтримки інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі. Серед інструментів прямої підтримки:

- повне або часткове державне фінансування інвестиційних та інноваційних проектів у окремих видах економічної діяльності агропромислового комплексу;
- реалізація програм державно-приватного партнерства при здійсненні системних інвестиційних проектів;
- надання гарантій (державних, місцевих) при здійсненні інвестиційних проектів (повних, часткових);
- супроводження крупних інвестиційних проектів, у тому числі із залученням іноземних інвестицій;
- сприяння окремим інвесторам (суб'єктам інвестиційної діяльності) у отриманні субсидій, грантів, інвестиційних кредитів.

Серед інструментів непрямой підтримки інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі можемо виділити наступні:

- підтримка належного рівня доходів виробників (що на практиці призводить до зростання рентабельності інвестицій, а відтак – створює додаткові мотивації для інвестора для реінвестицій або нових інвестицій);
- цінове регулювання (підтримка внутрішніх цін на продукцію харчової промисловості або сільськогосподарську сировину, встановлення імпортного та експортного мита, квотування тощо);
- підтримка розвитку ринкової та виробничої інфраструктури (створення та фінансування розвитку об'єктів інфраструктури);

- компенсація витрат операційної діяльності (надання субсидій виробникам певних видів продукції, надання субсидій за використання обладнання тощо);
- державне фінансування наукової та науково-технічної діяльності із створення нових сортів рослин та виведення нових порід тварин;
- інструменти регіональної підтримки харчової промисловості та сільськогосподарського виробництва;
- організація некомерційного маркетингу та просування вітчизняної продовольчої продукції на світових ринках.

Важливим напрямом (орієнтиром) підвищення інвестиційної привабливості видів економічної діяльності агропромислового комплексу має стати стимулювання інноваційної діяльності за видами агропромислового виробництва. Збільшення інноваційної активності у видах економічної діяльності агропромислового комплексу неодмінно призведе до зростання показників інвестиційної активності, оскільки для впровадження інновацій необхідні відповідні інвестиційні ресурси.

Стимулювання інноваційної активності у видах економічної діяльності агропромислового комплексу може здійснюватися за напрямками: удосконалення нормативно-правової бази про організацію інноваційної діяльності у агропромисловому комплексі, у тому числі на основі імплементації кращого зарубіжного досвіду фінансування такої діяльності; оптимізація механізмів фінансування інноваційної діяльності у агропромисловому комплексі на основі принципів державно-приватного партнерства, а також із залученням коштів бюджетів різного рівня; удосконалення механізмів фінансування наукової, науково-технічної та впроваджувальної діяльності у агропромисловому комплексі; поліпшення матеріально-технічного стану наукових установ, що здійснюють фундаментальні та прикладні дослідження у аграрній сфері; розробка нормативно-методичної бази з питань комерціалізації результатів

інноваційної діяльності у агропромисловому комплексі, у тому числі із залученням венчурних інвестицій; розширення обсягів державного замовлення на інноваційні за змістом продукти агропромислового комплексу; стимулювання інноваційної діяльності у агропромисловому комплексі шляхом поступової адаптації правил, стандартів, норм і нормативів, що діють у розвинутих країнах, впровадження новітніх технологій сертифікації та стандартизації аграрної продукції; підтримка створення та використання новітніх високоефективних сортів і гібридів сільськогосподарських культур та високопродуктивних порід тварин; підтримка використання у агропромисловому комплексі інноваційних за змістом ресурсоощадливих технологій, у тому числі ґрунтозахисних технологій, технологій органічного тваринництва та рослинництва, сучасних технологій виробництва продуктів харчування та переробки сільськогосподарської сировини; стимулювання створення у агропромисловому комплексі агротехнопарків, агропромислових зон тощо, орієнтованих на інтеграцію науки і виробництва (бізнесу).

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Вирішення завдання поліпшення інвестиційної привабливості агропромислового комплексу слід здійснювати в першу чергу через удосконалення організаційно-економічного механізму інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі. Іншим напрямом вирішення згаданого завдання є вжиття комплексних заходів, спрямованих на підтримку припливу інвестицій (залучення іноземних інвестицій, стимулювання інвестиційних кредитів тощо) у агропромисловий комплекс.

Враховуючи негативні наслідки системної соціально-економічної кризи, яка проявляється зокрема у недостатній мотивації суб'єктів економічної діяльності агропромислового комплексу до організації інвестиційної діяльності, доцільно вжити ефективних та реалістичних заходів, спрямованих на встановлення партнерських відносин органів

державної влади та сумлінних виробників і інвесторів, недопущення економічної дискримінації (у тому числі щодо доступу до факторів виробництва), запровадження результат-орієнтованих методик державно-приватного партнерства. Згідно нашої позиції, стимулювання інвестиційної активності у видах економічної діяльності агропромислового комплексу має стати принципом державної агропродовольчої політики.

Обґрунтовано доцільність розробки та ухвалення Стратегії підтримки інвестиційної діяльності у агропромисловому комплексі як стратегічного документу, в якому мають бути визначені стратегічні орієнтири щодо інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу, а відповідні заходи мають передбачати виконання певних процедур (робіт) із залученням різних органів державної влади, органів місцевого рівня, підприємств, реальних та потенційних інвесторів, міжнародних та вітчизняних кредиторів (банків). У науковій праці подано перелік запропонованих заходів, які представляють собою застосування важелів прямої та непрямої підтримки інвестиційної діяльності суб'єктів агропромислового комплексу.

У подальшому мають бути виконані дослідження з методології економетричного оцінювання інвестиційної активності суб'єктів агропромислового комплексу.

Література

1. Бабіна Н.О. Інвестиційне забезпечення сталого економічного розвитку / Н.О.Бабіна // Економіка і управління. – 2015. - № 4. – С. 93-97.
2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» / Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1991. – № 47. – ст.646.
3. Захарін С.В. Фінансові важелі активізації інвестиційної та інноваційної діяльності / С.В.Захарін // Науковий вісник Полісся. –

2016. – № 1. – С. 88-93.

4. Котьякалова І.В. Концепція забезпечення кредитоспроможності підприємств АПК / І.В.Котьякалова // Економіка: проблеми теорії і практики. – 2009. – Випуск 251. – Т.3. – С.561-570.
5. Однорог М.А. Особливості інвестиційної діяльності в аграрному секторі / М.А.Однорог // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2015. - № 126. – С. 108-116.
6. Резнік Н.П. Особливості лізингового інвестування сільськогосподарського виробництва / Н.П.Резнік // Вісник аграрної науки. – 2016. - № 11. – С. 72-73.

References

1. Babina N.O. Investycyjne zabezpechennja stalogho ekonomichnogho rozvytku / N.O.Babina // Ekonomika i upravlinnja. – 2015. - # 4. – S. 93-97.
2. Zakon Ukrajinjy «Pro investycyjnu dijajlnistj» // Vidomosti Verkhovnoji Rady (VVR). – 1991. – # 47. – st.646.
3. Zakharin S.V. Finansovi vazheli aktyvizaciji investycyjnoji ta innovacijnoji dijajlnosti / S.V.Zakharin // Naukovyj visnyk Polissja. – 2016. – # 1. – S. 88-93.
4. Kotjkalova I.V. Konceptija zabezpechennja kredytopromozhnosti pidpryjemstv APK / I.V.Kotjkalova // Ekonomika: problemy teoriji i praktyky. – 2009. – Vypusk 251. – T.3. – S.561-570.
5. Odnorog M.A. Osoblivosty investicinoini dialnosti v agrarnomu sektory / M.A.Odnorog // Aktualni problemy mignarodnykh vidnosyn. – 2015. - № 126. – S. 108-116.
6. Reznik N.P. Osoblivosty lizingovogo investuvannia silckogospodarskogo virobnictva / N.P.Reznik // Visnyk agrarnoi nauki. – 2016. - № 11. – S. 72-73.